

Халід ТАЙМАСХАНОВ

курсант факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції

Науковий керівник:

Ірина ЦАРЬОВА

професор кафедри українознавства
та іноземних мов Дніпропетровського
державного університету внутрішніх
справ (м. Дніпро, Україна),
доктор філологічних наук, доцент

ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРИ

Сьогодення для всього світу характеризується стрімким розвитком новітніх технологій, що посідають визначне місце в усіх сферах життєдіяльності. Інформаційні технології (далі – ІТ) зуміли значно спростити життя людини, і, по-перше, це стосується відкритих та постійних доступів до будь-яких типів інформації. Кожен може поділитися корисними знаннями, враженнями та емоціями, спогадами, новинами та інше.

Проте, разом із цими позитивними моментами зростає ризик порушення низки прав людини в інформаційному середовищі. Питання методики дотримання та дійсності у захисті даних прав залишається відкритим [7], адже стрімкий розвиток ІТ вимагає від себе й певного контролю за діями, котрі можуть відбуватися у цьому просторі. Звідси, права людини в умовах інформаційного суспільства та проблеми інформаційного суспільства загалом досліджували такі вчені, як І. Браун, І. Арістова, В. Брижак, А. Іщенко, Р. Калюжний, В. Дрейк, Д. Дубов, Р. Йоргенсен, Д. Лайон та інші.

Здебільшого, вказана тема стосується особистої інформації про користувачів, яка може легко потрапити у будь-які руки, тому питання інформаційної безпеки піддається сумніву. Відповідно до статті 3 Конституції України права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави [1]. Система правового забезпечення національної безпеки України в інформаційній сфері засновується на загальних положеннях права інформаційної безпеки у структурі права національної безпеки України [2, с. 88-93] та має свої особливі ознаки.

Звідси, варто зазначити, що у праці В. Пилипчука [5, с. 16] віднесено особливу увагу до самого питання інформаційної безпеки. Автор відсилається до Доктрини інформаційної безпеки України, на основі чого до ключових ознак інформаційної безпеки відносить наступне:

1) конфіденційність – стан обробки інформації, доступний лише тим, хто уповноважений на це;

2) цілісність – запобігання несанкціонованому або незаконному зміні інформації;

3) доступність – запобігати тимчасове або постійне приховування інформації від авторизованих користувачів.

В. Ліпкан пише, що інформаційні права і свободи людини та громадянина належать до так званих прав «першого покоління» – громадянських, політичних, що першочергово визначались як невід’ємна частина людської гідності [4, с. 367].

Л. Вакарюк у своїй праці дійшла до висновку, що інформаційні права людини:

– це основні, фундаментальні здібності людини, які необхідні їй для нормального існування, розвитку та здійснення інформаційних потреб;

– вони невід’ємні і однакові для всіх;

– вони є пріоритетними, універсальними, гарантовані державою, відповідають міжнародним стандартам та охороняються владою;

– інформаційні права людини є цілісним екзистенційним явищем, яке можна розпізнати лише через призму його системних властивостей, що проявляється в існуванні прав і свобод інформаційного характеру в різних сферах життя суспільства [3, с. 158].

Отже, на сучасному етапі розвитку будь-якої країни нагальним питанням є стійке та надійне забезпечення прав і свобод людини й громадянина, що під призмою історичних подій стало одним із основних завдань. Особисті права та свободи людини визначаються невід’ємним елементом забезпечення безпеки людини, суспільства та держави.

---

1. Конституція України від 28 червня 1996 року в ред. від 30.09.2016. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

2. Богущкий П. П. Концептуальні засади права національної безпеки України: монографія. Київ-Одеса: Фенікс, 2020. 376 с.

3. Вакарюк Л. Основні підходи до розуміння поняття «інформаційні права людини». *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 2. С. 155-159.

4. Ліпкан В. Інформаційні права і свободи людини та громадянина. *Підприємництво, господарство і право*. 2011. № 9. С. 64-68

5. Пилипчук В. Г. Проблеми захисту приватності, прав і безпеки людини в сучасних умовах цифрових трансформацій. *Захист прав, свобод і безпеки людини в інформаційній сфері в сучасних умовах: Матеріали другої науково-практичної конференції*. 21 травня 2020 р., м. Київ. Упоряд.: С. Дорогих, В. Фурашев, В. Пилипчук, О. Петришин. Київ, 2020. 376 с.

6. Ліпкан В. Інформаційні права і свободи людини та громадянина. *Підприємництво, господарство і право*. 2011. № 9. С. 64-68

7. Царьова І.В. Лінгвопрагматичний аспект юридичного дискурсу. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія № 8. Філологічні науки (мовознавство і літературознавство): зб. наук. пр. 2017. Вип. 9. С. 125–131.

8. Царьова І.В. Сучасний український юридичний текст: лексико-дериваційна структура. Дніпро: Ліра, 2020. 446 с.